

Herstelbank verleende vooral kredieten aan grote ondernemingen – kleinere konden een beroep doen op een Industrieel Garantiefonds.

Van den Brink had in zijn eerste Industrialisatienota (zij werd jaar na jaar door een nieuwe gevolgd) becijferd dat in twee-en-een-half jaar tijd meer dan tweehonderdduizend nieuwe arbeidsplaatsen geschapen konden worden, naar verhouding de meeste in de metaalnijverheid en in de chemische industrie. Inderdaad, op de ontwikkeling van die twee bedrijfstakken, waarin in eerste instantie meer dan f 2 miljard belegd werd, kwam het accent te liggen.

De internationale economie ontwikkelde zich in de jaren '50 en '60 gunstig. Mede daardoor werd het nieuwe industrialisatiebeleid, waarin een directeur-generaal van industrialisatie, dr. A. Winsemius, een belangrijke rol speelde, een doorslaand succes: van '48 (het jaar vóór van den Brinks eerste nota) tot '68 stegen de jaarlijkse bruto-investeringen in het bedrijfsleven van bijna f 3½ miljard tot bijna f 20 miljard en die van de overheid van bijna f ½ miljard tot bijna f 5 miljard – die overheidsinvesteringen kwamen vooral de infrastructuur van de economie (wegen, havens, kanalen, vliegvelden) en het onderwijs ten goede. In 1950 werd 7,3 % van de rijksuitgaven aan het onderwijs besteed – dat percentage steeg voortdurend (anno '85 staat het op 25). Het beroeps- en het hoger beroepsonderwijs werden belangrijk uitgebreid en de universiteiten en hogescholen, voor de oorlog hoofdzakelijk bezocht door studenten uit burgerlijke milieus, kregen een brede toeloop uit andere bevolkingsgroepen – er waren tijdens de bezetting bijna veertienduizendzeshonderd jongeren die bij de universiteiten en hogescholen waren ingeschreven (onder wie ca. tweeduizend vrouwelijke studenten) en er zijn er in '85 honderdzigduizend (onder wie zestigduizend vrouwelijke).

Ook op de agrarische sector (landbouw, tuinbouw en veeteelt) tekende zich de modernisering af. Veel kleine boerenbedrijven verdwenen – bij de overblijvende werd de produktie gerationaliseerd door voortzetting van de herverkavelingen waarmee al voor de bezetting een begin was gemaakt. In veertig jaar werd het kunstmestverbruik per hectare meer dan verdubbeld. Het aantal tractoren nam van ca. 25 000 in '50 toe tot 184 000 in '85¹, het aantal melkmachines van bijna 4 000 in '50 tot meer dan 60 000 in '85. Ook voor zaaien, dorsen, rooien en plukken werden machines ingevoerd. De landarbeidersstand verdween vrijwel geheel. Spectaculair was op de agrarische sector vooral de uitbreiding van de groente- en

¹ Tractoren, in gebruik bij agrarische dienstverlenende bedrijven (loonwerkers), zijn niet meegeteld.